

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 129 • Maribor, torek, dne 13. decembra 1938 • Leto XIII

Francoska vlada na desno

Daladierova vlada je dobila zaupnico s 315 proti 241 glasov.

V francoski zbornici je bila te dni velika razprava o vladini politiki, proti kateri so nastopili zlasti socialisti in komunisti. Povod za ta nastop socialistov in komunistov je dalo zadržanje vlade ob priliki splošne stavke, ki je izbruhnila, kakor znano v znak protesta proti vladinim ukrepom za ozdravljanje gospodarstva na račun delavstva.

Bivši predsednik vlade Blum je imel oster govor, ki je izzval mnogo protestov v vrstah vladine večine. Ob zaključku debate je stavila vlada vprašanje zaupnice in zahtevala s tem v zvezi prehod na dnevni red. Za vladin predlog je glasovalo 315 poslancev, proti pa 241 in sicer 156 socialistov, 73 komunistov, 4 levičarji, 5 članov socialistične republikanske unije in 3 člani Radikalne socialistične stranke. Glasovanja se je vzdrževalo 53 poslancev, 7 pa jih ni bilo navzočih.

Dogodki na Francoskem kažejo, da se je takozvano demokratično usmerjeno meščanstvo, čigar predstavnik je radikalno socialistična stranka, odreklo dosedanjemu političnemu pravcu, ki ga je predstavljala od l. 1936. dalje ljudska fronta. V ljudski fronti so bili zastopani poleg radikalnih socialistov, socialisti in komunisti. Nastop ljudske fronte je zelo zbežal finančni in industrijski kapital. Toda kapitalisti nikakor niso hoteli prepustiti svojih postojank ljudski fronti in še manj dopustiti, da bi se uveljavile velike socialne reforme, ki jih je pričela uvajati Blumova vlada. Kapitalistični tisk je bil stalno na delu in je strašil francosko javnost s tem, da ji je prikazoval v najčrnejših barvah namere socialistov in komunistov proti meščanstvu. Nazadnje se mu je le posrečilo prepričati to meščanstvo, zlasti pa predstavnike radikalno socialistične stranke, da bo meščanstvo, ako vztraja v ljudski fronti, izgubilo svojo moč in vpliv in da bodo na njegovo mesto stopili socialisti in komunisti. Posrečilo se mu je tudi prepričati male rentnike in njim podobne, da bodo socialne reforme povzročile slabo obrestovanje vrednostnih papirjev. In da to še bolj nazorno dokaže, je francoski kapital z nezasiženimi denarnimi spekulacijami desorganiziral francosko gospodarstvo, izpodkopal vrednost francoskega franka in povzročil splošno smešnjo, v kateri se je meščanstvo pričelo bati za svoje vrednote, za denar in vrednostne papirje. — Meščanstvo si je zaželelo, da se ta nemirna doba v gospodarstvu kakorkoli zaključi. Iskalo je sporazuma, ne z delavci, ampak s kapitalisti in ga tudi našlo. Sprejelo je kapitalistične zahteve in Daladierjeva vlada je v okviru tega dogovora udarila po delavstvu. — Splošna stavka, s katero je odgovorilo delavstvo, je trčila ob oborožen odpor Daladierjeve vlade. S tem nastopom je dokončno razpadla politična tvorba ljudske fronte. Francoski velekapital bo ohranil svojo moč na gospodarskem in finančnem področju. Meščanstvu pa bo za to prepustil politično področje in v uravo države pod njegovo kontrolo. Ta dejstva je potrdilo glasovanje o zaupnici Daladierjevi vladi, kateri je kapitalizem posodil svoje poslance s skrajne desnice, s pomočjo katerih je izšla iz glasovanja kot zmagovalka nad ogorčenim francoskim delavstvom.

Po volitvah v Narodno skupščino

V nedeljo, dne 11. decembra so se vršile volitve v Narodno skupščino. Za volitve so bile vložene 3 državne liste: JRZ z nosilcem dr. Milanom Stojadinovićem, Združene opozicije z nosilcem dr. Mačkom Vladimirjem in »Zbora« z nosilcem dr. Ljotićem Dimitrijem.

Podrobni rezultati volitev so znani

doslej samo za posamezna volišča v Sloveniji in v Srbiji.

Celoten rezultat bo objavljen šele v nekaj dneh.

Po volilnem zakonu se pri razdelitvi mandatov upoštevajo samo tiste državne liste, ki so prejele v vsej državi vsaj 50.000 glasov. Državni listi, ki dobi relativno večino, se dodeli tri petine

mandatov v vseh banovinah, neglede na to ali je v eni ali drugi izmed banovin ostala v manjšini.

Preostala petina mandatov pa se razdeli po proporciji in sicer sodeluje pri tej razdelitvi tudi državna lista, ako je dobila v banovini več glasov kot vse ostale liste skupaj.

Volilni izidi:

Beograd: JRZ 40.780, združena opozicija 10.235, Ljotić 466.

Ljubljana: JRZ 13.176, združena opozicija 3632, Ljotić 242.

Maribor: JRZ 5925, združena opozicija 747 (dr. Reisman-Vauhnik 553, dr. Kukovec-Lubienski 194).

Okraj Laško:

JRZ 3951, združena opozicija 3293 (Petecan 1.587, Hochkraut 1.119, Lešnik 587), Ljotić 41.

Hrastnik: Petecan 754, kršč. soc. Lešnik 215, Hochkraut 215, JRZ 394, Ljotić 8.

Okraj Dravograd:

JRZ 2055, združena opozicija 1833. (Te številke so nepopolne).

Do popoldne 4. ure je bilo stanje glasov na posameznih voliščih:

Prevalje: Eržen 203, Doberšek 130,

Barth 0, Gajšek 369, Rozman 31, Ljotić 2.

Črna: Eržen 459, Doberšek 11, Barth 0, Gajšek 97, Rozman 1.

Mežica: Eržen 189, Doberšek 2, Barth 0, Gajšek 118, Ljotić 6.

Trbonje: Eržen 53, Doberšek 22, Barth 3, Gajšek 26, Rozman 4.

Leše: (ki so pa že vštete pod Prevaljami) Eržen 107, Doberšek 48, Gajšek 36, Rozman 2.

Marenberg: Eržen 51, Doberšek 10, Barth 3, Gajšek 270.

Dravograd: Eržen 30, Doberšek 35, Barth 0, Gajšek 320, Rozman 28.

Vuhred: Eržen 8, Doberšek 5, Gajšek 137, Rozman 2.

Maribor desni breg:

Posamezni rezultati:

Limbuš: Petecan 32, Čanžek 8, Ko-

res 3, Pirkmajer 27, JRZ 274, Šarh 6.

Pobrezje: I. volišče: Petecan 58, Čanžek 14, Kores 5, Pirkmajer 15, JRZ 259, Šarh 3.

Pobrezje: II. volišče: Petecan 73, Čanžek 15, Kores 6, Pirkmajer 34, JRZ 269, Šarh 8.

Tezno: Petecan 25, Čanžek 1, Kores 8, Pirkmajer 18, JRZ 269.

Zg. Polskava: Petecan 4, Čanžek 0, Kores 2, Pirkmajer 42, JRZ 127.

Radvanje: Petecan 45, Čanžek 22, Kores 7, Pirkmajer 9, JRZ 441.

Ruše: Petecan 176, Čanžek 52, Pirkmajer 32, JRZ 265, Šarh 14.

Studenci: Petecan 116, Čanžek 10, Kores 17, Pirkmajer 25, JRZ 910.

Ptuj: Združena opozicija 136 (Lacko 120, Kolarič 16), JRZ 1055, Ljotić 3.

Pred gospodarskim bojem med Anglijo in Nemčijo

V angleški spodnji zbornici je prejšnji teden nastala debata o gospodarskem prodiranju Nemčije v jugovzhodno Evropo. V razpravi je govoril v imenu angleške vlade državni podtajnik Hudson, zlasti v imenu trgovinskega ministrstva.

Rekel je med drugim, da bo Velika Britanija sprejela boj z Nemčijo in ga uspešno končala, če Nemčija ne opusti svoje sedanje trgovinske metode, ki ji omogočajo v centralni in jugovzhodni Evropi trgovinski monopol. Hudson je tudi rekel, da bo vlada podprla britsko industrijo, da se bo organizirala za boj proti totalitarnim državam. Britski trgovci in industrijski se morajo organizirati tako, da se bodo z ukazujočim glasom ogajali z nemškimi industriji. Velika Britanija ima dovolj bogastva, da uspešno izvede ta boj z Nemčijo. Ni dvoma, da smo mi močnejši kakor totalitarne države in da moramo zmagati. Rekel je podtajnik tudi, da Nemčija s svojimi metodami v trgovini uničuje trgovino po vsem svetu.

V Nemčiji so ta izvajanja Hudsona zbudile presenečenje in ogorčenje, ker Nemci smatrajo, da pripravlja Anglija obsežen dumpinški proti Nemčiji, kar bi v trgovini Nemčije odjeknilo jako nepovoljno.

Nemčija, oziroma nje tisk najenergičnejše odklanja angleško namero ter pravi, da bo Nemčija pravočasno ukrenila protiukrepe proti povratku Anglije k verzijskim političnim metodam. — Istega mnenja kakor angleški podtajnik Hudson je tudi ameriški podtajnik Cordell Hull. V Nemčiji tudi ne razumejo, kako se govor Hudsona ujema s temeljnim naziranjem Chamberlainove politike v zadnjih mesecih.

Iz govora, ki ga je imel Hudson v spodnji zbornici, je razvideti, da se uvaja revizija Chamberlainove politike, ker se Angležem zde monakovski do-

govori kot prenatrjeni. Monakovski dogovori niso dosegli prvotnega namena. Mogoče pa je tudi, da je na Anglijo vplivala politika Zedinjenih držav in nova agresivna politika totalitarnih držav, ki se zopet pojavlja napram Poljski in Franciji.

Pričakovati imamo težko gospodarsko borbo, če se v teh vprašanjih ne doseže sporazum. Gospodarski boj pa umevno tudi ne bo pospeševal sporazuma in miru, ampak bo svet dalje ogrožal z veliko novo vojno.

Rumunski fašisti se razhajalo

Nihče noče biti več pripadnik Železne garde.

Odločen nastop rumunske vlade proti pripadnikom ilegalne delujoče Železne garde, ki so z atentati poskušali terorizirati javnost, je imel popoln uspeh. — Zlasti porazno je dolavalo na pripadnike Železne garde vest o ustrelitvi 14 prvakov tega gibanja, med njimi vodje Codreanuja. Ko je potem vlada začela na veliko zapirati pripadnike Železne garde, je to uplašilo zadnje ostanke nekdanje močnejše fašistične armade. Listi objavljajo neprestano izjave nekdanjih vidnejših funkcionarjev tega gibanja, ki izjavljajo svoj izstop iz organizacije, se odrekajo svojih funkcij in

vseh zvez, ki so jih doslej gojili. Utemeljujejo pa to s tem, da ne morejo odobravati blaznega početja prvakov Železne garde in atentatov, ki so se izvršili na njihovo pobudo.

Železna garda se razhaja seveda pod silo razmer. Ako bi vlada ne bila nastopila proti temu gibanju, bi najbrž ogorčenje funkcionarjev radi izvršenih atentatov ne bilo tako vsesplošno in tudi izstopov bi radi tega ne bilo za znakovati. Tako pa velja tudi za rumunske fašiste pravilo: Kadar se ladja potaplja, podgane beže.

* * *

Aspiracije Madžarske

proti Rumuniji.

Na Madžarskem izpreminjajo svojo zunanjo politiko. S Podkarpatsko Rusijo ni nič, ker tuje sile ne dovolijo zasedbe te dežele. Prejšnji teden pa je bila podpisana francosko-nemška pogodba, s katero se baje Francija odreka svojemu vplivu v vzhodni Evropi v prid Nemčiji. Na Madžarskem menijo

zaradi tega, da je sedaj odprta pot na vzhod za dosego teritorialnih koncesij od Rumunije. Trenutek je zlasti ugoden, ker Nemčija zahteva za Nemce v Besarabiji posebne predprave, zlasti za tisk. Propaganda je slična oni v Poljski, ki bolj in bolj zapleta mednarodni položaj.

Novo ognjišče nemira — Tunis

Po sporazumu med Anglijo in Italijo ter Francijo in Nemčijo je prvi hip izgledalo, da bo prišlo tudi do pomirjenja med Francijo in Italijo.

Imenovan je bil nov francoski poslanik v Rimu, kar pomeni toliko kot priznanje zasedbe Abesinije po Italiji, čemur se je Francija doslej upirala.

Medtem pa so se izvršile tudi velike zunanje politične spremembe v Evropi. Razdelitev Češkoslovaške republike je prinesla znatno oslajenje Francije. Kot posledica tega pa je narastel apetit italijanskega fašizma, ki je v pravilni presoji položaja današnje Francije prišel do zaključka, da more od Francije izsiliti še novih koncesij. Te svoje koncesije zahteva italijanski fašizem na Sredozemskem morju. Z Anglijo se je bil sporazumel. Gibraltar, ki tvori vhodna vrata iz Atlantskega v Sredozemsko morje, bo ostal v angleški posesti, v kolikor bi izpremenjeni položaj v španskem Maroku ne bil v škodo angleški nadmoči. Toda Italija želi stvoriti še ena vrata v Sredozemskem morju, skozi katera morajo ladje in ves prome v smeri proti Sueškemu prekopu in dalje v Rdeče morje ter v vzhodno Afriko. Ta vrata tvori morska pot med Tunisom v severni Afriki in italijanskim otokom Sardinijo, ki leži razmerno zelo blizu francoskega Tunisa. V francoskem Tunisu je močna naselbina Italijanov. Italijani trdijo celo, da jih je v Tunisu več kakor pa Francozov. Italijanski fašizem je mobiliziral italijansko

prebivalstvo proti francoski nadvladi v tej mandatni pokrajini, v kateri gospoduje Francija že od leta 1881. Ko je bila situacija zrela, je ob priliki zasedanja italijanskega parlamenta padel vzklík, da naj Italija zahteva Tunis za sebe. Pa ne samo Tunis, temveč tudi severno od Sardinije ležeči francoski otok Korsiko ter južno francosko obalo od italijanske meje do Nice. Z obvladanjem tega področja bi bila Italija gospodar vsega vzhodnega dela Sredozemskega morja. V tej zvezi je popolnoma logično, ako zateva tudi koncesije pri upravi Sueškega kanala in odstop francoske kolonije Somalije v vzhodni Afriki, iz katere vodi, iz mesta Džibutija, železnica proti Adis Abbebi, glavnemu mestu nekdanjega abesinskega cesarstva.

V Tunisu vlada splošen nemir. Anglija se dela na eni strani kot da je s Francijo, po drugi strani pa hoče ugoditi Italiji vsaj na ta način, da priporoča Franciji odstop Somalije Italiji, sama pa izjavlja, da je pripravljena nuditi Italiji tudi koncesije pri Sueškem prekopu. Glede Tunisa bo najbrž Anglija na strani Francije, pa tudi kar se Korsike tiče, kajti Angliji ni vseeno, kdo je gospodar morskih vrat med Tunisom in Sardinijo.

Kako se bo ta spor končal, je zaenkrat težko reči, najbrž da se sploh ne bo zaključil ampak, da bo Tunis postal novo žarišče nemirov.

* * *

Sovraštvo Slovakov napram Čehom

Prijatelj lista nam piše iz Prage:

»Krog slovanskega sodelovanja je vedno manjši in manjši. Politika Poljske se ne zmení več za Slovanstvo, a v zadnjem času so postali pravi nasprotniki slovanskega sodelovanja tudi Slovaki. V svojem radiu vedno govore, kako bodo živeli v harmoniji z Nemci, Madžari, ki jih ravno kar neusmiljeno preganjajo, s Poljaki, ki jim trgajo slovaško zemljo. Toda Slovaki kljub temu ne poznajo drugih svojih prijateljev, torej tudi ne Čehov.

O Čehih danes kar povprek kričijo Slovaki, posebno seve pristaši Hlinkove stranke: »Čehuni von!« Nobeden pri tem ne pomisli, da po prevratu leta 1918. Slovaki niso imeli niti svojih učiteljev, profesorjev, uradnikov itd., ampak so bili Čehi oni, ki so jim šele organizirali stare in nove šole in urade. V mestih, kot v Košicah, so vsi profesorji z ravnateljem vred na tamošnji madžarski šoli ušli na Madžarsko, Slovakov pa ni bilo. Danes pa se gode takšne stvari, da človek tega enostavno ne more razumeti:

Slovaška vlada je dala na dispozicijo češki vladi 26 vsučiliških profesorjev, 9 uradnikov šolskega referata, 16 ravnateljev srednjih šol, 3 ravnatelje učiteljskih, 5 ravnateljev strokovnih šol, 20 profesorjev srednjih šol, 3 profesorje učiteljskih, 9 telovadnih učiteljev, 5 šolskih inšpektorjev, 41 ravnateljev meščanskih šol in 57 upraviteljev ljudskih šol.

In kako pišejo šele časopisil Hujskajo in netíjo sovraštvo proti Čehom. — Če vprašate, zakaj? Zato, ker so Čehi. In kdo jih hujška? Poleg voditeljev, večinoma duhovnikov iz Hlinkove slovaške ljudske stranke, dunajski in madžarski radio, ki sta se sedaj naenkrat naučila slovaščine in sta vsaj v radiu najboljša

prijatelja Slovakov in obenem sovražnika Čehov.

Izganjajo češke uradnike na poštah, na železnici itd. Med njimi so ljudje, ki so poštvalno delali za Slovaško 20 let. Dejstvo je, da so gojili misel Slovanstva na Slovaškem samo Čehi, medtem ko o vsem tem Slovaki niso ničesar vedeli, tudi Jugoslovani niso poznali. O hvaležnosti in dostojnosti Slovakov pri tem ni mogoče govoriti. Saj so vrgli v vodo celo spomenik Angleža Scota Viatora, ki je davno pred vojno prvi opozoril svet, v kakšnem položaju živijo Slovaki pod madžarskim jarmom. Sedaj pa Slovaki sovražijo vsakega, torej tudi Scota Viatora, če noče razumeti njihove protislovaške politike. Položaj Slovanov je torej strašen in moramo biti mi, ki nam je slovaška vzajemnost življenjski cilj, tembolj vztrajni.«

Dr. M.

Eden o demokraciji

Bivši angleški zunanji minister Eden je v New-Yorku govoril na večerji ter rekel o problemu demokracije, da mora demokracija predstavljati primer najvišje discipline vseh zainteresiranih krogov. S to izjavo je potrdil, da mora demokracija biti ona višja oblika družbe, ki ureja medsebojne interese po sporazumu.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Dr. Avg. Reisman: Iz življenja med vojno

9.

Židovska šola na Spodnji Polskavi

Naslednje leto so se začeli pojavljati po mariborskih ulicah novi begunci s severa, Židi iz Galicije in Bukovine. Usoda teh žrtv vojne me je skoro še bolj ganila. Dotlej sem poznal Žide samo iz mesta Prage in moram reči, da mi niso vzbudili prav nikake nevolje ali antipatije. Dostikrat smo slovenski študentje kupovali v znani Celetni ulici v Židovskih trgovinah in nismo slabo kupili. V gledališčih so nastopali odlični umetniki Židi kot Moissi, Bassermann in drugi, ki so ustvarjali umetnine, da jim je moral podleči vsakdo, ki je imel kolčkal čuta za lepoto in duševno življenje. Gledališča so bila pred vsakim njihovim nastopom razprodana.

Moje sočustvovanje so vzbujale knjige o zapostavljanju židovskega ljud-

stva v srednjem veku, ko so jih silili in natrpali v posebne dele mesta »Gheta«. Z zanimanjem smo ponovno obiskovali znano staro židovsko pokopališče, z vsjo mladostno dušo sem črpal lepoto pesmi Žida Henrika Heineja. S prijateljem pravnikom Tonetom K. sem dostikrat hodil po Pragi od trgovine do trgovine Židov, katerim je Tone prodajal žirovske čipke in se nikdo ni tožil nad slabim zaslužkom, dokler ni prišla konkurenca.

Toda na mariborskih ulicah sem naenkrat videl povsem drugačne Žide: V Pragi so bili premožni in manj premožni trgovci, intelektualci, odvetniki, zdravniki, profesorji, bančniki, pisatelji — a tu naenkrat židovski proletarijat, reveži kot jih niti predmestni Maribor ni poznal.

Večinoma visoki možje suhih postav v črnih tankih, že davno oguljenih suknjah, dolgih črnih las s »pejzi« pri ušesih, barva lic prav koščeno blede, kot bi ne bilo v tej glavi niti kapljice krvi več. Plaho, kot bi ne imeli pravice

Doma in po svetu

Kaj vse vpliva na ceno kruha? Cene žitu na svetovnem tržišču določajo borze. Zlasti vplivna je žitna borza v Chicagu. Koncem novembra so bile za določitev žitnih cen merodajni ti-le vplivi: Na borzi so se razširile vesti, da je padel sneg v pokrajinah, v katerih se nahajajo žitni posevki. Pod vplivom teh vesti so takoj sklepali na dobro letino v bodočem letu in je cena pričela padati. Da zavro opadanje cen, so žitni trgovci začeli pripovedovati, da so se v severozapadnem delu države Kansas pojavili peščeni viharji, ki že nekaj let sem spreminjajo nekdanje plodne predele severozapadnega dela Zedinjenih držav v puščavo. Cena pšenice je bila precej stalna. Skušali so jo dvigniti, pa ni šlo, ker so pričakovali, da bo v pokrajinah, v katerih so pšenični posevki, pričelo deževati in potem snežiti. Cena koruzi pa je kazala nagnjenje, da popusti, ker se je na borzi govorilo o velikem izvozu argentinske koruze v Evropo. — Tako živi kmet v večni negotovosti glede cene žitu, vedno mora računati s tem, da nastopijo naravni ali umetni razlogi — kajti vesti, ki se širijo na borzah niso vedno točne — ki vplivajo neugodno na ceno. To bo ostalo toliko časa, dokler se bo s poljskimi pridelki trgovalo, namesto, da bi bila proizvodnja prilagojena samo stvarni potrebi prebivalstva na zemlji, t. j. da bi se pridelalo na polju samo toliko, kolikor se resnično potrebuje.

Namesto zemlje državne obveznice. Vojni prostovoljci bi bili morali po zakonu dobiti zemljo v znak priznanja za njihove zasluge v svetovni vojni. Kmetje, ki so se pridružili v vojni, sedaj so odločili, da bodo prostovoljci namesto zemlje dobili 4 odst. državne obveznice. Na ta način bo prejelo odškodnino 8.500 prostovoljcev.

Slovenci imamo samo 5 odst. analfabetov. Na to, da imamo tako malo ljudi, ki ne bi znali čitati, smo Slovenci lahko res nekoliko ponosni. Nesreča pa je, da smo premalo politično zreli in ne moremo pravilno presojeti stvari, ki jih nam tisk nudi. Zato je takole: Reakcionarni tisk obrekuje, opravlja in laže. Naš narod sprejema vse za sveto resnico, ker izhaja pod firmo »sveta« resnica. Ali, ker so to laži in obrekovanja, zastrupljajo naivno javnost, o kateri pravimo, da je alfabetična, pa dejansko ni.

Opozorjamo vse naše krajevne organizacije, funkcionarje in zaupnike na razglas Delavske zbornice o volitvah delavskih in nameščenjskih zaupnikov, katerega objavljamo v današnji številki.

Naročajte ves potrebni volilni material za izvedbo zaupniških volitev naravnost pri Delavski zbornici v Ljubljani, poštni predal 160.

10 milijonov za popravilo katedrale v Zagrebu. V Zagrebu so začeli popravljati znano glavno cerkev, katedralo nadškofije. Izkazalo se je, da je cerkev že tako propadla, da je to že nevarno za nadaljnji obstoj. Popravila bodo zahtevala ogromno denarja. Samo ogródje za popravilo katedrale bo stalo milijon dinarjev. Za vsa popravila pa bodo rabili okrog 10 milijonov dinarjev, kakor je to izjavil kanonik dr. Korenić zagrebškemu novinarjem.

Železniška proga Sevnica-St. Janž je bila otvorena v četrtek, dne 8. decembra. Z otvoritvijo te proge se je znatno skrajšalo potovanje iz krajev bivše mariborske oblasti na Dolenjsko. Kljub temu pa bo vožnja trajala še vedno precej časa, ker vozijo vlaki tako po novi progi, kot tudi na Dolenjskem z zelo majhno brzino.

Ljubljanski velesojm bomo tudi v letu 1939. imeli dvakrat. Spomladanski bo od 3. do 12.

junija, jesenski pa od 2. do 11. septembra. Na spomladanskem velesojmu bodo sodelovali vse važne panoge obrta in industrije, jesenski pa bo priključenih več posebnih gospodarskih in kulturnih razstav.

Beograd v razmahu. Prej skromni Beograd se je pričel po vojni jako bujno razvijati. Po vojni je šlo mesto 50.000 prebivalcev, danes pa jih ima že 400.000. Palače, trgi, parki, sejo kakor gobe po dežju. V Beogradu je bilo zgrajenih v dvajsetih letih 6800 poslopjij samo na privatno inicijativo. Ogromno je pa tudi število javnih poslopjij in palač. V privatni stavbe je bilo v dvajsetih letih zazidanega in pol milijarde dinarjev kapitala. Mesto je danes že krasno velemesto.

Razveljavljeni mandati v Bolgariji. V Bolgarskem sobranju (skupščini) so minuli teden razveljavili mandate 9 poslancev, češ, da so imeli stike z bivšimi zemljoradniškimi poslanci.

Kako je bilo na rumunskih univerzah? Rumunska vlada je izdala nov zakon o vseučiliščih. Po določbah tega zakona postane lahko profesor na univerzi samo tisti, ki je položil poseben izpit, potem ko je neko dobo bil asistent in lektor. Minister Calinescu je odklonil, da bi posnemal nemški način postavljanja univerzitetnih profesorjev. V Nemčiji jih namreč imenuje minister. Ako imenovani profesor v petih letih ne izda nobenega znanstvenega dela iz svoje stroke, se smatra, da je postal nesposoben za svoj poklic in mora v pokoj. Doslej so se dogajali slučaji, da je bil kdo profesor na univerzi celih 15 let, pa v tem času ni imel niti enega predavanja in se sploh ni zanimal za svojo stroko. Nadalje je z zakonom zabranjeno kopičenje profesorskih mest. Zgodilo se je, da je en profesor predaval iz dveh predmetov in nazadnje še iz tretjega povrh, razen tega pa je bil šef na dveh klinikah. Nekateri profesorji so si izmišljali vedno nove katedre, čepili nauke na vse mogoče grane, samo, da so na ta način prišli do vedno novih honoriranih mest. Po uveljavitvi zakona so na bukreški medicinski fakulteti reducirali 44 lektorskih mest na 29.

Rumunska v politični krizi. Po umoru Codreanu, voditelja fašistične »železne garde«, se v Rumuniji nadaljujejo aretacije. Po poročilih listov je vlada zaprla še okoli 18.000 oseb, kar zbujajo zlasti v nemškem tisku posebno pozornost.

Omnošaji med nemškimi in holandskimi športnimi organizacijami prekinjeni. Ker je župan v Rotterdamu prepovedal nogometno tekmo nemškega moštva proti holandskemu, je vodja rajhovskega športa prekinil vse zveze s holandskimi športnimi organizacijami.

Kako se godi Nemcem na Poljskem? Češkoslovaška je vzdrževala v mestu Bohumin, ki je sedaj prešlo v Poljsko, nemško gimnazijo s 700 učenci in 27 profesorji. Po prevzetju pa je Poljska pustila v tej nemški gimnaziji le še 250 učencev in samo 5 profesorjev. Šolnino je zvišala Poljska na 200 zlotijev. V Parku Bohumina so odnesli Götthejev spomenik in podrl Götthejev hrast.

Športna vojska med Holandijo in Nemčijo. Nemška športna zveza je prekinila vse športne odnose s Holandijo, ker je nedavno amsterdamski župan odpovedal nogometno tekmo med Holandijo in Nemčijo.

Živahnost v francoski zbornici. Francoska zbornica je pričela zborovati te dni in bo zborovala skoraj do konca meseca. Vloženih je bilo 90 interpelacij o notranji in zunanji politiki. — Seje senata so se pričele danes, dne 13. t. m.

ske pesmi. Pomladi 1917. so se vsi Židje naselili v gradu Freistein, deloma pa so jih poslali v Ribnico na Kranjsko. Šolo so vzdrževali iz sredstev štipendije »Barona Hirscha«.

Ko sem hodil v tistih časih iz Slov. Bistrice na Polskavo, sem tudi tam srečaval te begunce in moram reči, da jih domačini niso sovražili, ampak so se jim prej smilili.

Šele v zadnjih letih sem prav razumel ta židovski proletarijat, ki ga je na stotisoče v Galiciji, Podkarpatski Rusiji, Bukovini in menda čez milijon na Poljskem, ko sem čital življenje teh židovskih asketov v povesti češkega pisatelja Ivana Olbrachta. Revščina in skromnost so bistveni znaki teh starovrvskih Židov, zaprtih še vedno v svoj srednjeveški svet, kjer neomejeno gospodari in vlada vsemogočni rabin, duhovni in posvetni njihov vladar.

(Konec.)

Iz naših krajev

Oton Župančič:

Vseh živih dan

Jaz čutim danes vseh živih dan...
moje srce kipi in poje,
moja duša je židane volje,
kot bila bi bila kraški teran.

Ne čujete? — Tam od mračnih lesov
vrši vihar
poln srditih gromov,
in izza meglj zdej pa zdaj vzplapola
krvavordeč plamen kot meč —
to dneva je novega zar.

O, bratje, na pot, življenju naproti!
Ne bojte se meča krvavega,
ta meč ni namerjen na zdravega,
na pravega moža.
Ta meč divja čez grobove le,
požiga razpale domove le,
kar je čilega, to obvelja.

O, bratje, bratje — prišel je čas!
O, bratje, bratje — kako je v Vas?
So li vaše njive zorane?
Zdej zvezde ugodne padajo,
zdej semena zlata padajo —
so li vaše njive zorane?

Otresite zaduhlih se sanj!
Po bliskovo gre vseh živih dan,
kdor ga je zamudil, ves klic zaman,
doživi ga le, kdor je pripravljen nanj!

Narodno gospodarstvo v mesecu oktobru 1938

Statistika OUZD v Ljubljani izkazuje v oktobru mesecu 1938 102.839 zavarovancev, to je za 2044 nad letnim povprečjem. Prirastek zavarovancev je beležiti zlasti v tekstilni industriji (699), predelovanju lesa (mizarstvu) (536), industriji kamenja in zemlje (287), služinčad (281) itd. Nazadovale so pa gradnje nad zemljo (716), gozdnožagarska industrija (203) itd.

Pojemajoča sezija je potisnila število zavarovancev za 1133 članov navzdol. Sezijski padec je viden zlasti pri gradnjah nad zemljo (438), gostilnah, kavarnah in krmah (397), gozdarski industriji (254) itd. Sezijski prirastek je opaziti le v oblačilni industriji z mesečnim prirastkom (260 delavcev).

Angleški funt je din 30 dražji ali dinar 10 odst. cenejši

V novembru se je tečaj angleškega funta dvignil. Plačevati ga moramo din 30 dražji kakor prej. Vrednost dinarja je torej padla okoli 10 odst. Nazadovanje dinarja je nastopilo, ker Narodna banka daje funte samo za uvoz surovin iz neklirinskih držav. Narodna banka je tako odločila, ker se je naš izvoz v neklirinske države zmanjšal zaradi previsokih cen naših izvoznih proizvodov. Naše izvozne cene so 15 do 45 odst. višje od svetovne paritete. Kljub tej operaciji pa se izvoz, ki je letos manjši kakor lani, ni povečal. Narodna banka ima dovolj deviz in zlata, vendar mora paziti, da se te zaloge ne zmanjšajo preveč.

Osem bolgarskih poslancev izgubi mandat

Verifikacijski odbor bolgarskega parlamenta (sobranje) predlaga zbornici, da razveljavi osem poslanskih mandatov in sicer so ti poslanci Dimitrij Macankiev in Nikola Petkov, Dimitrij Stojanov, Todor Lazarov, Kanšo Slavkov in Nikola Nikolov. Poslanci pripadajo kmetiški levici in so danes v parlamentu v najodločnejši opoziciji.

RIBNICA NA POHORJU

Mojim delavcem. Zadnjič je govoril g. inž. Lenarčič svojim delavcem. Rekel je: Dragi moji delavci. Pri tem je gledal v tla, kajti njegovi delavci leže vsi na tleh.

Pomanjkanje stanovanj v našem kraju je prav občutno. Pred par tedni je veleposestnik L. pustil deložirati družino: sina in njegove onemogle stariše iz brloga pri neki pohorski žagi. Kdor je videl to »stanovanje«, se je zgrozil in si ni mogel predstavljati, kako morejo v tej komaj par kvadratnih metrov veliki, od dima popolnoma očrneli luknji prebivati ljudje in vzdržati toliko let. Ko je posestnik odpovedal stanovanje le sin pričel tesati v bližini žage lastno barako, ki je bila že domala gotova. Manjkala so samo še okna, ko je sledila deložacija. Vse prošnje niso pomagale nič. Stara dva so postavili iz barake na prsto in z njima vso revno ropotijo. To se je zgodilo v največjem mrazu in ko je bil sin odsojen na delu. Ko se je vrnil z dela, je našel vse skupaj pred vrati.

Mednarodna avtomobilska cesta od Subotice do Hergoša na madžarski meji je bila izročena prometu. Sedaj bodo izgradili še odsek ceste med Subotico in Novim Sadom, od Novega Sada pa do Beograda. Jecesta že precej časa dograjena.

LJUBLJANA

II. (44.) delavski prosvetni večer „Vzajemnosti in Zarje“

vprizori v spomin 20-letnice smrti

IVANA CANKARJA

v četrtek, dne 15. decembra 1938 v dvorani »Delavske zbornice« v Ljubljani s pričetkom ob 8. uri zvečer spominski večer z naslednjim sporedom v režiji Bruna Lebana in režiji Jakoba Isopa:

1. Čulkovski: Cankarju, recitira Polde Demšar,
2. Cankar-Iv. Vuk: V temi. Enodejanka, sodeluje šestletna Danica Kukman in
3. Ivan Cankar: Martin Kačur., odlomek, Polde Demšar.
4. Predavanje o Ivanu Cankarju.

5. Pahor: Blagor mu, žalostinka, izvaja godba »Zarje«.

6. Ivan Cankar: Citat iz Cankarjevega dela. 7. Gregorc: Žalostna gmajna, igra godba »Zarje«.

8. Ivan Cankar, O. domovina, odlomek. 9. Ivan Cankar: »Hlapci«, 3. dejanje, sodeluje Isop, Demšar, Kardelj.

Vstopnina din 8, 6, 4, stojšča din 2. Med predstavo vstop ni dovoljen.

Vstopnice se dobe v Strokovni komisiji, I. nadstropje, Delavske zbornice v Ljubljani.

MARIBOR

Kljub tlakanju še vedno dovolj blata. Kljub temu, da je središče mesta sedaj tlakovano in da so tlakovane tudi dovozne ceste, se ne manjka blata niti na Glavnem trgu niti na Kralja Petra trgu in tudi ne v Tattenbachovi ulici. Izgleda, da je temu vendarle krivo to, ker špranje med kockami niso zalite s smolo. Dokler ne bo občina tvegala tega izdatka, bo ostalo blato kot že splošno znana posebnost našega mesta.

Lepe stavbene parcele. Svet, na katerem so stale barake in vagoni v Danikovi ulici je last mestne stolne župnije, ki je bila seveda tudi interesirana na tem, da se izprazni to zemljišče, ker ga misli parcelirati in potem prodati kot stavbene parcele, ki bodo vrgle lep izkupiček.

Sklad za zidanje protituberkuloznega azila v Mariboru je narasel na din 453.442.

Električni transformator pod hišo. Ko je začela zavarovalna družba »Drava« na vogalu Aleksandrove in Sodne ulice graditi novo stavbo, je bil tam transformator mestnega električnega podjetja, katerega je bilo treba vsled tega odstraniti. Graditelji nove hiše pa so se morali zavezati, da bodo priredili pod novo hišo nove primerne prostore za transformator, ki je sedaj začasno nameščen ob strani v leseni uti. Stavba se je zaradi tega znatno zakasnila, a sedaj so dela za transformator gotova in se delo vrši že v prvo nadstropje.

Sečnja in prodaja božičnih drevesc. Mestno poglavarstvo opozarja prodajalce božičnih drevesc, da se mora vsak prodajalec, ki pripelje na trg božična drevesca, izkazati s predpisnim izvornim potrdilom. Tržni organi bodo brez izjemno zaplenili božična drevesca, če bi se prodajalec ne mogel izkazati z izvornim potrdilom, vrhu tega bo proti kršiteljem tega razglašeno uvedeno kazensko postopanje.

Koliko znaša dobiček stavbnih podjetij?

V Mariboru se veliko gradi, kljub temu se mariborski stavbni podjetniki pritožujejo, da malo zaslužijo, da je njih delo zvezano z velikim rizikom in stroški ter da je dobiček le nizek, če sploh imajo kaj dobička. Posebno manjši podjetniki in zidarski mojstri vse to vedno znova povdarjajo, zlasti pri sklepanju raznih kolektivnih pogodb, ko gre za to, da bi se zvišale itak skrajno nizke mezde stavbnega delavstva, izboljšali delovni pogoji, vpoštevala 14-dnevna odpovedna doba, ki jo vsa naša stavbna podjetja dosledno izigravajo itd.

Kako je v resnici, se je pokazalo v neki pravdi pred mariborskim sodiščem, kjer toži znani zidarski mojster L. V. nekega gostilničarja iz Studencev, ki je baže razdril z njim sklenjeno pogodbo, da mu odda neka zidarska dela. Gosp. L. toži sedaj gostilničarja na povračilo škode, ki jo je utrpel, ker je gostilničar dela oddal drugemu, odnosno na povračilo oddanega zaslužka. Ta zaslužek pa je izračunan tako-le: Pravi, da bi mu gostilničar moral glasno dogovoriti za dela, če bi jih izvršil, plačati din 10.200. Ker pa g. L. pri gostilničarju del ni izvršil, odbije od gornjega zneska izdatke,

»Delo na novih gradnjah je zadnje tedne oviral dež. Obe stanovanjski hiši »Samopomoči« v Kolodvorski ulici sta v surovem stanju dograjeni in pod streho. Do pomladi bosta dobro osušeni. Tudi trinadstrpna hiša trgovca Laha v Jurčičevi ulici je zgrajena do vrha v skeletnem sistemu. Zgradba zavarovalnice »Drava« v Sodni ulici je napredovala do prvega nadstropja; pri tej zgradbi se je veliko časa porabilo za zidanje temeljev, ki so jih radi mehkih zemeljskih plasti morali mestoma izkopati do 14 metrov v globino. Živahna gradbena delavnost se opaža na bivšem Rosenbergovem zmljišču v Magdalenskem okraju, ki ga je mestna občina razparcelirala.

Konj pelje mrtvega izvoščaka iz Radvanja v mesto. V gostilni pri Mandlu v Radvanju sta se sporekla v petek ponoči 37-letni izvošček Franc Sumandl in čevljar Josip Topolčnik. V prepiru je Topolčnik zabodel Sumandla. Ta se je ranjen pognal na voz. Čim je konj potegnil, je omahnil vznak in nepremično obležal v vozilu. Konj je vozil dalje proti Mariboru, kjer je nek pasant opazil, da vozi vozilo samo brez kočijaža, oz. da mole iz vozila preko sedenja za kočijaža samo noge nekega človeka. Opozoril je stražnika, ki je ustavil vozilo. Ko je pogledal v notranjost voza in skušal vzdramiti dozdevno spečega izvoščaka je ugotovil, da leži mož v mlaki strjene krvi ter da je že mrtev. Topolčnika so varnostni organi aretirali. Kakor se zatrjuje, sta se Topolčnik in Sumandl sporekla radi malenkosti in je prav za prav iz šale nastala kruta resnica.

Mestno poglavarstvo razglašja. Ker je slinavka in parkljevka v mestu Maribor in okolici prestala, se živinski sejmi v Mariboru zopet otvorijo. Prvi goveji sejem se bo vršil v torek 13. decembra, prvi svinjski sejem pa v petek 16. decembra 1938.

ki jih je imel, t. j. zneske, ki bi jih moral plačati delavcem na mezdah. Pravi, da bi pri cellem gornjem računu delavci zaslužili k večjemu din 1000, dočim bi on zaslužil ostalih din 9200, ker se je s pogodbo zavezel prepevati material gostilničar sam. Zaslužek g. L. bi bil potem takem naravnost ogromen, saj bi znašal 90 odst. celega računa, mezde njegovih delavcev pa samo 10 odst. To se pravi, da bi vsak delavec, ki bi pri g. L. delal dnevno po 10 ur na gornjem delu, delal za svojo plačo le po eno uro na dan, vseh ostalih 9 ur pa bi delal za čisti dobiček delodajalca. Nedvomno je g. L. svoj dobiček v gornjem primeru preračunal po svojem čistem zaslužku pri drugih gradnjah. In če zasluži toliko razmeroma majhen podjetnik, koliko pa zaslužijo potem druga velika gradbena podjetja?

Gradbeno delavstvo ve samo to, da mora delati za nizke mezde, ker trdijo stavbeniki, da nič ne zaslužijo. Pod to pretezo so tudi večkrat kršili določbe socialne zakonodaje s strani delodajalcev, n. pr. da 14 dnevnega odpovednega roka kalkulacija ne prenese. Kaj je po vsem tem resnica?

Delavski pravni svetovalec

Odvetniški stroški v kazenski zadevi (Ruše)

Vprašanje: Radi žaljenja časti sem bil obsojen na pogojno kazen. Sedaj pa je nasprotnik predlagal da mu sodišče odmeri stroške njegovega zastopnika ter jih naloži meni v plačilo. Ali ni v kazenskih zadevah tako, da nosi vsaka stranka stroške svojega odvetnika, ako sodišče stroškov ne prizna že v sodbi?

Odgovor: Kdor je obsojen radi žaljenja časti, mora tožitelju povrniti tudi stroške njegovega zastopnika. Sodišče teh stroškov nikdar ne odmeri že v sodbi, ampak v sodbi le splošno izreče, da mora trpeti obsojeni tudi stroške. To je izrekel sodnik nedvomno tudi v Vašem primeru že pri razpravi, ko ste bili obsojeni. Odmeri pa sodišče stroške vedno šele pozneje, ko je sodba že pravomočna.

Prevžitek

Vprašanje: V izročilni pogodbi sta si oče in mati izgovorila kot prevžitek dosmrtno stanovanje in med drugim tudi prosto kurjavo ter pravico rediti dve kokoši. Sedaj je mati umrla. Ali je oče obdržal kljub njeni smrti pravico do stanovanja? Ali izpolni svojo obveznost glede dajanja kurjave, če odkaze očetu drevesa, ki stoji še v gozdu? Ali

lahko prepreči, da bi se kokoši, do katerih ima prevžitkar pravico, ne pasle po njivah, kjer delajo škodo?

Odgovor: Očetova pravica do prostega stanovanja radi materine smrti gotovo ni prenehala. Sicer pa je glede presoje njegovih pravic merodajna izročilna pogodba, v kateri bo najbrže celo vpisano, da obdrži preživeči prevžitkar tudi po smrti drugega, stanovanje neokrnjeno. Če ste se zavezali dati prevžitkarju prosto kurjavo, ne zadostite tej obveznosti, ako mu odkazate les, ki se stoji v gozdu, ampak mu morate odkazati za kurjavo že pripravljen les. Prevžitkarjeve kokoši pa seveda nimajo pravice delati škode po Vaših njivah in to lahko vedno preprečite.

Veliko nemško letalo »Condor« je zdrobil tajfun, ko je letelo iz Tokia proti Manili. Nemško poročilo je trdilo, da je letalo postalo žrtev sabotaže. Ugotovilo pa se je, da o sabotaži ne more biti govora, pač pa, da konstrukcija letala ni bila v stanju kljubovati vremenskim nevarnostim, kakršne nastopijo nad Tihim oceanom med Azijo in Ameriko.

Vsem poverjenikom!

Da si prihranimo stroške z razpošiljanjem okrožnic prosimo tem potom vse naše poverjenike, da prično takoj z zbiranjem novoletnih voščil. Naročila z razločno pisanim besedilom pošiljajte sproti. Velikost in ceno oglaševanja vidite v lanskoletni novoletni številki »Delavske Politike«, katero smo Vam pretekli teden dostavili.

Iz Češkoslovaške

Tudi na češkem bodo kmalu volitve

Iz Prahe poročajo, da bo parlament rešil le še nekaj najnujnejših zadev, med drugim bo uredil tudi židovsko vprašanje za Češko. Nato bo parlament razpuščen in bodo razpisane nove volitve.

Ustanovitev »Narodne stranke dela«. V nedeljo je bil v Prazi ustanovni občni zbor češke »Narodne stranke dela«, pri katerem je bil izvoljen za predsednika prejšnji predsednik češke social-demokratske stranke F. Hampel in za podpredsednika poslanec bivše »Narodno-socialistične stranke dr. Patejdl, ki je vstopil v to novo delavsko stranko z večimi narodno-socialističnimi poslanci. Z zbora je bil poslan pozdravni brzojav prezidentu dr. Hačič. Nova stranka si je nadela nalogo, boriti se za socialno slabše sloje naroda. Dosedanji organ češkoslovaške social - demokratske stranke »Pravo Lidu« bo s koncem decembra prenehal izhajati in bo izdan novi dnevnik, ki bo glasilo »Narodne stranke dela«.

Podkarpatski deželni zbor bo imel baje 30 poslancev in bodo volitve v kratkem razpisane.

Cenzorje v uredništva listov. V Češkoslovaški imajo uvedeno preventivno cenzuro za časopise, tako, da morajo liste predlagati cenzurni oblasti, predno jih dajo tiskati. Nova Beranova vlada hoče sedaj to omiliti, ker s to prakso zadržujejo izdajanje časopisov in je tudi na škodo poročevalski službi. Mesto preventivne cenzure bo vlada postavila kar v redakcije svoje cenzorje, ki bodo na licu mesta odredili, kaj sme iziti v časopisih. S tem hočejo omogočiti pospešeno izdajanje časopisov ter dati uredništvom tudi večjo sigurnost. Baje tudi večina praških izdajateljskih podjetij z uvedbo teh cenzorjev soglašajo.

Čez 100.000 brezposelnih. Sama Češka ima še vedno čez 100.000 brezposelnih in so jih mogli z novo uvedenimi delovnimi taborišči zaposliti doslej le okrog 5000 delavcev. Če pomislimo, da ima Češkoslovaška tudi okrog 90.000 beguncev, ima država v novih razmerah velikanske težave s socialno oskrbo.

Poljska je odpravila v zasedenih čeških okrajih vse češke šole. Ljudi, ki so se poprej kakorkoli kulturno ali politično udeleževali, pa enostavno odpuščajo iz službe in postavljajo samo s tem dnevno po 50 do 100 ljudi na cesto.

Novi napovedovalec v radiu od dne do dne stopnjuje gonjo proti Čehom in židom na Slovaškem. Cilj je »prebrskati« Slovaško in »Zadnji čas se vrši ta propaganda na ta način, da javlja napovedovalec imena gotovih osebnosti kot največje »sovražnike Slovačkov«, advokatov, zdravnikov, tovarnarjev, bančnih uradnikov, špediterjev, trgovcev, lekarnarjev, sodnikov, vseučiliških docentov, primarijev in drugih poklicev iz Bratislave ter ostalih slovaških krajev. Jasno, da pošiljajo taka poročila »zaujati« iz same Slovaške. Zahtevajo med drugim, naj se v vse židovske trgovine postavijo vladni komisariji, ker bi baje na ta način lahko dobilo najmanj 30.000 ljudi dobra mesta in bi bili s tem nagrajeni vsi, ki so morali radi svojega političnega prepričanja trpeti.

Zadnje vesti

7 milijonov dinarjev kredita je dovolila vlada za postavitve jugoslovanskega paviljona na svetovni razstavi v Newyorku, ki bo prihodnje leto. »Putnik« bo organiziral obisk te razstave iz Jugoslavije.

20.000 židov v Budimpešti bo prestopilo v protestantsko cerkev, da se na ta način izognejo posledicam protizidovskih zakonov.

Zakon o zaščiti države proti fašistom. Litavska vlada je razglasila zakon o zaščiti države, ki je naperjen proti fašistom. Delavsko gibanje v tej državi je bilo zatrito že pred leti. Akcija fašistov pa ogroža sedaj vladajoči režim.

Največja izbira češkega in angleškega blaga za damske in moške obleke, plašče, kostume, hubertuse, železničarske uniforme, lodne, smokinge, otroške obleke itd. dobite po najnižji ceni in najboljši kvaliteti samo v

ČESKEM MAGAZINU,

Maribor, Ulica 10. oktobra
Brezobvezno se lahko prepričate!
Krojaške potreščine.

Delavska zbornica v Ljubljani

Štev. 2450-38.

Po čl. 69a zakona o zaščiti delavcev oproščeno plačanja takse.

Predmet: Volitev delavskih in nameščenskih zaupnikov za leto 1939.

Razglas

V smislu §-a 11. zakona o zaščiti delavcev in v zvezi s čl. 2 »Navodil ministrstva socialne politike za volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov« (ZR. Br. 11.979-IV. z dne 23. XII. 1927, objavljenih v 296. številki »Službenih Novin« od 29. XII. 1927) se imajo vsako leto v mesecu januarju vršiti volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov.

Na podlagi tega imajo delavci in nameščenci, zaposleni v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih (obratih) voliti za leto 1939 svoje zaupnike.

Zaradi tega se objavlja, da odredijo Zakon o zaščiti delavcev, Navodila za volitve in Poslovnik o delovanju delavskih in nameščenskih zaupnikov glede nalog delavskih in nameščenskih zaupnikov in njihovih volitev sledeče:

Zaupniki imajo to-le nalogo:

a) delujejo na zaščito gospodarskih, socialnih in kulturnih koristi delavcev, zaposlenih v podjetjih, ki so navedena v §-u 1. Zakona o zaščiti delavcev;

b) vplivajo na vzdrževanje dobrih odnosov med delavci in njih delodajalci;

c) sodelujejo pri pripravljanju in izdelovanju kolektivnih delovnih pogodb med delavci in delodajalci;

d) skrbijo, da se delodajalci in delavci strogo drže teh kolektivnih in individualnih delovnih pogodb;

e) posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, zlasti pa onih, ki se tičejo dnevnih mezd (plač), da se poravnajo taki spori izlepa; kjer se jim to ne bi posrečilo in kjer bi zaradi tega pretela stavka, morajo zahtevati zaupniki posredovanje državnih oblastev;

f) posredujejo pri določanju akordnih tarif, povprečnih in minimalnih zaslužkov, kolikor niso regulirani s kolektivnimi pogodbami ob sodelovanju delavskih profesionalnih organizacij in delodajalcev, istotako posredujejo pri deljenju akordnega dela;

g) stremijo za tem, da se strogo uporabljajo vse odredbe, ki jih predpisujejo zakonodajna in administrativna oblastva za zaščito delavcev glede delovnega časa, zdravja, življenja in socialnega zavarovanja ter obveščajo in podpirajo pristojna nadzorstvena oblastva v vseh vprašanih, ki se nanašajo na uporabljanje veljavnega zakonodajstva o zaščiti delavcev;

h) stremijo za tem, da se vzdržuje v podjetjih red in disciplina;

i) podpirajo delavce in delodajalce z navesti ob izstopu iz dela ali odpustu delavcev iz obrata in stremijo za tem, da se izvesti spori, ki so v zvezi s tem, poravnajo izlepa;

j) sodelujejo po možnosti pri upravi raznih delavskih humanitarnih naprav (zadruge raznih vrst, raznih društev za medsebojno podpiranje itd.), in sicer po navodilih ministrstva za socialno politiko;

k) vročajo delodajalcem vloge za zboljšavo organizacije dela v podjetjih.

Delavski in nameščenski zaupniki, kakor tudi njih namestniki se volijo redno v mesecu januarju vsakega leta.

Volitve se imajo vršiti z neposrednim tajnim glasovanjem po kandidatih listah (proporčni volilni sistem).

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju, in sicer tako-le:

1. do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;
2. od 21 do 50 delavcev, volijo ti največ tri zaupnike;
3. od 51 do 100 delavcev, volijo ti največ štiri zaupnike;
4. od 101 do 150 delavcev, volijo ti največ pet zaupnikov;
5. od 151 do 450 delavcev, volijo ti največ šest zaupnikov;
6. če je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika.

Pozivamo vse delavce in nameščence, da na podlagi svojih z zakonom zaščiteneh pravic izvolijo svoje zaupnike za leto 1939.

Ljubljana, dne 9. decembra 1938.

Tajnik: F. Uratnik, l. r.

DELAVSKA ZBORNICA V LJUBLJANI.

Predsednik: L. Jakomini, l. r.

Kotiček sodružic

Enolončne jedi.

V premožnih družinah je pogosto razvada, da mora biti na mizi vrsta jedi, tako da se človek mora preoblesti. V skromnejših premoženjskih prilikah pa ravno tako mislijo gospodinjke, da mora biti čim več jedi, ki včasih vsa skupaj niso za eno pošteno in vstane družina kljub temu lačna od mize. Res je, da mora vsakdanja hrana vsebovati vse glavne redilne snovi, ki so telesu potrebne in biti mora skrbno in pozorno pripravljena. Vse to se pa lahko doseže tudi, ako skuhamo samo eno jed, ki ob primernih prilikah lahko prihrani gospodinjko veliko časa in denarja. Seveda pa take jedi niso za vsak dan, ker bi se jih človek naveličal. So pa imenitne za takrat, ko ima gospodinja kako drugo nujno delo, n. pr. pranje, ker si lahko pripravi že opoldne večerjo, če je sila, že celo prejšnji večer obed za drugi dan. Samo krompirja ne smemo dati v tako jed, ki jo pripravimo prej, ker bi nam sicer pokvaril ves okus. V takem slučaju moramo potem krompir posebej skuhati. — Take jedi so navadno prav okusne, posebno če imamo mnogo dodatkov. Za vse enovrstne jedi velja pra-

vilo: Čim več raznih stvari zmešamo, tem boljša bo jed. Najbolje je, če vržemo vse skupaj v lonec, ga pokrijemo in nato brez mešanja dušimo v pečici ali kje na robu peči. Jasno pa je, da smeš kisle primise, n. pr. kisle zelje ali repo, dodati šele, ko je že vse drugo mehko, ker se ti sicer ne skuha. Ker so enovrstne jedi navadno precej težke, po večini niso za bolnike, pa tudi za stare ljudi niso vedno primerne. — Za danes naj bo za primer enovrstne jedi naš staroznani ričet: Fižol namoči prejšnji večer, drugi dan ga pa pristavi. Dodaj dobro opran ješprenj, razno zelenjavo, ki spada v govejo juho, seveda na drobno nasekljano, česen, čebulo, nekaj krompirjev in potrebno sol. Seveda bo ričet boljši, če daš vanj sveže ali prekajeno svinjsko meso, zlasti glavo, noge in rep. Če pa ni dovolj mesa, pa zabeli z ocvirki ali s prekajeno slanino. Vse skupaj se mora počasi kuhati oziroma dušiti vsaj dve uri. Če dodamo potem še malo kislega zelja ali repe, je tak ričet boljši kakor vsaka druga jed.

Delavec in alkohol

Naročnik našega lista, delavec iz Celja nam piše:

Pisec teh vrstic sem bil pred desetletji sam velik alkoholik. Ščasoma sem pitje popolnoma opustil in sem danes popolni abstinent. Alkohol je vsega pomilovanja vreden. Enkrat se napije do nezvesti, potem pa je naslednji dan ves bolan, vse ga boli, najbolj pa žep. Največ seveda trpi družina alkoholika. Mnogookrat nima kaj jesti, ker oče vse zapije. Navadno pa rodi alkohol tudi zločine. Baš pred kratkim smo čitali, kako je brat ubil brata v pijanosti nekje v brežiškem okraju. Pred leti se je obesil nek moj sorodnik, ki je bil velik alkoholik. Obesil se je iz obupa, ker je upropastil družino in samega sebe. V naši tovarni je izgubil službo radi pijančevanja nek delavec, Revez je taval dva meseca okrog po svetu, iskal dela, pa ga ni našel, naposled je skočil iz obupa v Dravo in utonil. Koliko žalostnih primerov imamo na deželi, kjer uničuje alkohol trdne kmete in drobi njihove kmetije.

Pred 22 leti sem delal v največjem rudniku v Sloveniji. Takrat je bila navada, da se je na plačilne dneve pilo na vse pretege in skoro ni bilo plačilnega dneva, da bi se ne bil izvršil kakšen uboj. Dandanes je v tem revirju vsa drugače. Uboji so postali prava redkost in tudi pretepi ni več. Delavstvo ne pijančuje. Tu se vidi blagodejni in vzgojni pomen delavskih kulturnih organizacij, ki so popolnoma spremenile nekdanje lice naših sajastih revirjev. Zlasti oženjeni delavec bi se moral izogibati alkohola. Ko prejmeš plačo, pojdi domov in vprašaj ženo, kaj rabi, pa izdaj denar za res potrebne stvari. Država ima tudi mnogo interesa na tem, da se pijančevanje zatre. Koliko manj bo izdatkov za bolnice, umobolnice in jetnišnice in koliko večje bo blagostanje. Kazenski ukrepi tu ne pomagajo, pač pa pomaga, ako država podpira delavska kulturna društva, delavske organizacije, ki vse odvajajo delavca od pijančevanja.

Književnost

Dr. Ivan Dečko in njegova doba. Novinar Vekoslav Špindler v Mariboru je založil in izdal pod gornjim naslovom 98 strani obsegačo knjigo, v kateri je z drugimi sodružniki podal, kot pravi sam, »Lik predvojne slovenskega narodnega delavca, borca in voditelja«. Spis ima namen, pokazati Slovencem povojne dobe sliko onih težkih desetletij, ko je šlo za biti ali nebiti Slovenstva ob severni meji, ko se je trebalo boriti »za vsako mrvice« nje govih pravic. Knjižica je izšla ob 30. letnici smrti pokojnega dr. Ivana Dečka. Treba je priznati, da bo spis s svojo tehtno vsebino častno izvršil svojo nalogo. Smatram tudi, da nam je podobnih spominov iz preteklosti o stvarnem delu za obstoj slovenskega naroda tudi treba, posebno o tako izrazitih osebnostih, kot je bil dr. Ivan Dečko, ki nam je lahko ne samo za vzgled, ampak še bolj v svarilo, da ne delamo več tako z javnimi delavci, kot so napravili s požrtvovalnim in dalekovidnim narodnim voditeljem dr. Ivanom Dečkom. Dr. Dečko je bil tipičen realističen narodni delavec. Po končanih študijah na univerzi je nastopil leta 1883. službo odvetniškega kandidata v Mariboru, od koder se je čez dve leti, 1. septembra 1885, preselil v Celje in tam plodovito deloval 20 let, dokler ga niso njegovi lastni sodelavci, takratni družni narodni voditelji, pa manjših sposobnosti, duševno in telesno ubili. Vsa ta leta se je dr. Dečko z izredno sposobnostjo in praktičnimi pogledi na takratne potrebe boril za uveljavljanje enakopravnosti slovenskega naroda, zadnji čas posebno za slovensko gimnazijo v Celju. Vlada je končno že pritsala na to, ljubosumni dr. Dečkovi tekmeči pa so slednjemu očitali, da se je hotel okoristiti pri tem, ker je ponudil za stavbišče tudi svoj travnik, ki je mejil tik na mestno ozemlje. To je baše moža potem tako potro, da je končal svoje življenje dne 3. novembra 1908 v nekem sanatoriju pri Gradcu. Dr. Dečko je ves čas videl glavno narodno delo v tem, da se narod tudi gospodarsko osvobodi tujega suženjstva in je žal le rahlo posegel tudi v reševanje delavskega vprašanja s tem, da je sodeloval pri ustanovitvi delavskega podpornega društva v Celju. Prav lep pregled in jasno sliko tedanje naše dobe Ivana Dečka podaja v tej knjigi J. Orešnik (zakaj se neki g. Baš skriva?), ki tu ponovno razlaga, kako tedanji slovenski voditelji niso videli tudi socialnega vprašanja in zato niso pronikli s svojim vplivom med industrijsko delavstvo. Pisatelj trdi, da je med »Štajerskimi Slovenci to pomanjkanje občutil samo eden — pesnik A. Askerc. Že zaradi temeljite študije J. Orešnika »Doba Ivana Dečka« je ta spis vreden, da ga naročijo tudi naše delavske knjižnice. Z užitkom pa bo vsak bralec čital tudi nadaljnje spise iz delovanja dr. Dečka, N. J. Vrabla, dr. Kukovca, dr. Brezovnika, dr. Iličiča in dopise takratnih Dečkovih sodelavcev. Najbrž bi Maribor vse drugače izželel, in se razvil do prevrata, če bi ostal dr. Dečko v Mariboru in morda tudi potem ne bi umrl v svoji najbolj dobi 49 let. Dr. Reisman.

Letalska nezgoda na Japonskem. Iz Tokia poročajo, da je ponesrečilo veliko potniško letalo, pri čemur je bilo 12 oseb mrtvih.

Posteljno perje

od Din 8.— naprej, kemično očiščeno se dobi pri „Luna“ samo Glavni trg 24

Ivan Kravos, Maribor
Aleksandrova cesta 13

prilporeča: ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike itd. kot zelo praktična

Božična darila

Iz lastne pletarne

damske jopce od Din 25.— naprej
moške „ od Din 35.— „
otroške „ od Din 12.— „

tudi po meri tekom 6 ur po najnovejših modelih in barvah izdeluje

„Luna“ samo Glavni trg 24